SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:1756

av Ingemar Kihlström (KD)

Införande av registrering av testamenten och framtidsfullmakter

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att snarast möjligt införa ett register över testamenten och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda förutsättningarna för ett införande av ett register över framtidsfullmakter och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Rätten att få sin vilja respekterad – både efter döden och under livets slutskede – är en viktig del av ett rättssäkert samhälle. Testamenten och framtidsfullmakter är två centrala instrument för den enskildes självbestämmande. Trots detta saknas en samlad nationell lösning som säkerställer att dessa handlingar kan återfinnas och hanteras på ett tryggt, effektivt och rättssäkert sätt.

Ett testamente uttrycker en människas yttersta vilja och har ofta upprättats efter noggrant övervägande, ibland med hjälp av juridisk expertis till betydande kostnad. Trots detta finns det i dag ingen statlig funktion med ansvar för ett nationellt register där testamenten kan registreras och deras existens säkerställas.

Det innebär att testamenten riskerar att försvinna, förbises eller aldrig komma till berörda personers kännedom. Om ingen anhörig känner till att ett testamente finns, eller vet var det förvaras, kan den avlidnes vilja i praktiken gå förlorad. Det skapar en rättsosäkerhet som drabbar såväl den avlidnes efterlevande som andra personer som enligt testamentet har rätt till arv eller egendom.

Möjligheterna till säker förvaring har dessutom förändrats i takt med att många banker har avvecklat sina bankfack. Förvaring hos advokater eller andra privata aktörer kan vara ett alternativ, men ger inte i sig någon garanti för att testamentet uppmärksammas efter ett dödsfall.

Ett centralt testamentesregister skulle kunna minska dessa risker. Genom att registrera uppgifter om testamentets existens och förvaring, med möjlighet till säker digital hantering, skulle det bli enklare att säkerställa att testamentet uppmärksammas när det behövs. En sådan lösning skulle också kunna bidra till att motverka förfalskningar, manipulation och tvister om testamentens existens och hantering.

Skatteverket har tidigare presenterat förslag om ett centralt testamentesregister. Myndigheten bör därför vara en naturlig utgångspunkt när regeringen överväger hur ett sådant system ska organiseras. Vid utformningen bör erfarenheter från andra nordiska länder, däribland Danmark, tas till vara.

Registret måste utformas med ett starkt sekretess- och integritetsskydd. Det bör tydligt regleras vilka uppgifter som ska registreras, vem som får tillgång till dem och under vilka förutsättningar information får lämnas ut. Det behöver också säkerställas att registreringen inte i sig avgör ett testamentes giltighet eller ersätter de formkrav som gäller för testamenten.

Regeringen bör därför skyndsamt gå vidare med arbetet för att införa ett nationellt testamentesregister.

Framtidsfullmakter ger människor möjlighet att i förväg bestämma vem som ska företräda dem i ekonomiska och personliga angelägenheter om de senare, på grund av exempelvis sjukdom eller försvagat hälsotillstånd, inte längre kan ta hand om dessa frågor själva.

Det är ett viktigt verktyg för självbestämmande och personlig integritet. Den enskilde kan själv välja en betrodd person och därmed i viss utsträckning påverka hur framtida situationer ska hanteras.

Dagens ordning innebär emellertid praktiska svårigheter. När det saknas ett centralt register kan det vara svårt för fullmaktshavaren, banker och andra berörda aktörer att snabbt fastställa om en framtidsfullmakt finns, vem som har utsetts till fullmaktshavare och vilken omfattning fullmakten har. Krav på att visa upp originalhandlingar kan försvåra handläggningen, särskilt när flera aktörer behöver samverka.

Formella brister kan dessutom upptäckas först när fullmakten ska användas, vid en tidpunkt då fullmaktsgivaren kanske inte längre har förmåga att rätta till dem. Det kan leda till onödiga förseningar, osäkerhet och kostnader för den enskilde och dennes närstående.

Ett nationellt register för framtidsfullmakter skulle kunna förbättra situationen. Registret bör, med lämpliga begränsningar och säkerhetsåtgärder, innehålla uppgifter om fullmaktsgivare, fullmaktshavare, datum för upprättande, uppgifter om ikraftträdande när sådana finns samt fullmaktens omfattning.

En sådan lösning skulle underlätta digital verifiering och ge banker, myndigheter och andra behöriga aktörer bättre förutsättningar att kontrollera relevanta uppgifter. Den skulle även kunna minska risken för att återkallade, ersatta eller på annat sätt inaktuella handlingar används felaktigt.

Samtidigt måste ett register utformas så att det inte medför obefogad insyn i den enskildes privata förhållanden. Det behöver därför utredas hur registrering,

behörighetskontroll, sekretess, uppdatering och återkallelse ska hanteras. Registret bör inte heller ersätta den prövning som kan behövas av fullmaktens giltighet och ikraftträdande.

Regeringen bör därför låta utreda förutsättningarna för ett nationellt register för framtidsfullmakter och därefter verka för att ett sådant register införs.

Ett modernt och rättssäkert samhälle bör ge människor goda möjligheter att planera för framtiden och få sina uttryckliga önskemål respekterade. Testamenten handlar om att säkerställa att den enskildes vilja får betydelse efter dödsfallet. Framtidsfullmakter handlar om att bevara självbestämmandet när förmågan att själv hantera sina angelägenheter sviktar.

Båda dessa instrument förlorar en del av sitt värde om det saknas fungerande system för att hitta, kontrollera och hantera handlingarna när de behövs.

Genom att införa ett nationellt testamentesregister och utreda samt införa ett register för framtidsfullmakter kan staten bidra till ökad trygghet, minskad administrativ börda och bättre rättssäkerhet för enskilda och deras närstående.

Regeringen bör därför prioritera detta arbete och återkomma med förslag till nödvändiga lagändringar och andra åtgärder för att systemen ska kunna införas på ett rättssäkert, kostnadseffektivt och integritetssäkert sätt.

Ingemar Kihlström (KD)